

PÁZMÁNY *1635*
— *a l a p i t v a*

Pázmány Law Working Papers

2019/4

Koltay András

A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme

---

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pázmány Péter Catholic University Budapest

<http://www.plwp.eu>

A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme

Az alkotmánybírási gyakorlat, a Ptk. 2:44. §-a és a kapcsolódó esetjog fényében

Koltay András*

1. Bevezetés

A személyiségi jogok a jogrendszerben erőteljes védelmet élveznek, és az 1989–90-es rendszerváltozás előtt fel sem merült, hogy ezt a védelmet differenciálva, a reputációt, becsületet sértő közlés tartalmától függően bizonyos körben csökkenteni volna szükséges. A hírnév- és becsületvédelem jelenkori értelmezése nemhogy nem ismer el privilegiált státuszokat, a közéleti szereplést egyenesen a hírnévvédelem hatókörét automatikusan csökkentő körülményként veszi figyelembe. Ezt követeli meg a demokratikus berendezkedés egyik alapvető játékszabálya; a közügyek nyílt vitatása egy bizonyos határig fontosabb érdek, mint a kritizált egyén személyiségi jogainak védelme. Aki a közéletben részt vesz, közügyben érintetté válik, szükségszerűen lemond személyiségi jogai teljes erejű érvényesíthetőségéről.

Az 1994 óta gyarapodó alkotmánybírási gyakorlat, a rendes bíróságok döntései, a Ptk. 2013-as elfogadása által létrejött új szabályozás, valamint az alkotmányjogi panasz lehetőségének megnyílta nyomán sokasodó AB-döntések kirajzolják a terület legfontosabb kérdéseire adható azon válaszokat, amelyeket egy modern, a szólásszabadság és a személyiségi jogok egyensúlyának meghatározását célzó jogrendszerben a felmerülő kérdésekre adni lehet. Ez az immár negyedszázados fejlődés új kihíváshoz érkezett a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény elfogadásával. A következőkben arra keressük a választ, hogy az új törvény értelmezése milyen jogi környezetben fog megtörténni, milyen olyan determinációk azonosíthatók a jogrendszerben, amelyek mederbe terelik szabályainak értelmezését.

A közszereplők korlátozott személyiségvédelme Magyarországon kezdetben nem törvényi alapokon nyugodott. A kiindulópont e kérdésben a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, amely lefektette az elvi alapokat. Az Alkotmánybíróság (AB) megállapítása szerint kiemelkedő alkotmányos érdek az állami és helyi önkormányzati feladatokat ellátó szervek és személyek tevékenységének nyilvános bírálhatósága, valamint az, hogy a polgárok bizonytalanság, megalkuvás, félelem nélkül vehessenek részt a politikai és társadalmi folyamatokban, a közéletben. Így, bár nem zárható ki a szóban forgó személyi kör becsülete, jó hírneve büntetőjogi védelmének alkotmányos volta, a szólásszabadság – a magánszemélyekhez képest – csak kisebb mértékben korlátozható a közhatalom gyakorlóinak védelmében. A testület e pontot meghaladva „alkotmányos követelményeket” határozott meg a rágalmazás és a becsületsértés büntetőjogi tényállásainak alkalmazhatóságával kapcsolatban:

„A hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus becsületének csorbítására alkalmas – e minőségére tekintettel tett –, értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető; a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig csak akkor büntethető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény állító, híresztelő, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló személy tudta, hogy a közlése lényegét tekintve valótlan vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körületekintést elmulasztotta.”¹

A csak szándékos hazugság, illetve gondatlanság esetén az elkövetőre felelősséget telepítő mérce hasonló, de nem egyezik az Egyesült Államok Legfelső Bírósága által 1964-ben a *New*

* Egyetemi tanár (NKE ÁKK, PPKE JÁK).

¹ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, rendelkező rész.

York Times v. Sullivan ügyben hozott ítéletben felállított mércével.² A közszereplők hírnév- és becsületvédelmének polgári jogi korlátozhatósága körében jelentős mérföldkőnek számít a Polgári törvénykönyv (Ptk.) kodifikációja és a kódex 2014-es hatályba lépése, amelynek eredményeképpen a jogalkotó törvényi szinten rendelkezett a közéleti szereplők személyiségi jogának csökkentett védelméről és a közügyek szabadságának figyelembe vételéről magánjogi jogvitákban is (2:44. §). A következőkben a Ptk.-hoz kapcsolódó alkotmánybíróági és felsőbbbíróági gyakorlat alakulását tekintjük át madártávlatból, kizárólag a legfaj súlyosabb rész kérdésekre fókuszálva.

2. A Ptk. „közügy-generálklauzulája” és annak kezdeti alkotmányos értelmezése

A Ptk.-nak az Országgyűléshez benyújtott javaslata eredetileg is tartalmazta a közszereplők csökkentett személyiségvédelmével kapcsolatos általános szabályt. E javaslattól azonban a több ponton eltérő, elfogadott és kihirdetett szöveg így szól:

„2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”

Az elfogadott szöveg az eredeti javaslatnak megfelelően meghagyja a bíróságok széles jogalkalmazói mozgásterét, de több zavarba ejtő kérdést is felvet. Felmerül, hogy pontosan mely személyiségi jogokat érint a szabály; a gyakorlatban ezek a hírnév- és becsületvédelmen túl a magánélet, a képmás, a hangfelvétel, esetleg a magántitok és a személyes adatok védelme mint önálló személyiségi jogok lehetnek – a közéleti szereplők e jogai tehát bizonyos esetekben csak korlátozottan érvényesülhetnek.

A normaszövegben szereplő, a csökkentett személyiségvédelem egyik feltételeként meghatározott „méltányolható közérdek” szövegrészt az Alapvető Jogok Biztosa a rendelkezés hatályba lépése előtt alkotmánybíróági indítványban támadta meg. Ezt követően az AB azonban a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában megsemmisítette az érintett szövegrészt. Az emberi méltóság védelmével kapcsolatban a határozat megállapította, hogy az a szólásszabadság korlátja lehet, de bármely sérelme „nem igazolhatja a szólásszabadság korlátozását. Ellenkező esetben a szólásszabadság tartalma kiüresedne. (...) Az emberi méltóság védelméhez való jog csak az emberi státusz jogi meghatározójaként korlátozhatatlan.”³

Az alkotmányos probléma és az AB számára rendelkezésre álló nem túl széles mezsgye könnyedén azonosítható. Az Alaptörvény és a Ptk. kifejezetten védi az emberi méltóságot, az előbbi kinyilvánítva annak sérthetetlenségét is, ami azonban nem jelent egyúttal korlátozhatatlanságot is.⁴ A szólásszabadság az emberi méltósághoz hasonlóan alkotmányos jog,⁵ amely azonban szintén nem korlátozhatatlan, de korlátozása – hasonlóan minden más alapjoghoz – csak szűk körben lehetséges.⁶ Az emberi méltóság és a szólásszabadság alkotmányos kollíziója önmagában még nem feloldhatatlan a jogalkalmazás számára, ütközésük nem új keletű probléma.

A Ptk. 2:44. §-a ugyanakkor úgy kíván többletvédelmet nyújtani a szólásszabadság számára (a közügyek vitatásának szélesebb körét biztosítva), hogy egyúttal – a szélesebb védelem egyik

² *New York Times v. Sullivan* 376 US 254 (1964).

³ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás, [43] bek.

⁴ Alaptörvény, II. cikk.

⁵ Alaptörvény, IX. cikk.

⁶ Alaptörvény, I. cikk (3) bek.

objektív korlátjaként – megtiltja az emberi méltóságot sértő vélemények közzétételét. Ennek megfelelően, ha azt feltételezzük, hogy ez utóbbi rendelkezés nem lehetetlenítheti el a szólásszabadság gyakorlását (hiszen bármely sérelmes vélemény szükségszerűen egyben az emberi méltóságot is sértheti, így elvben szankcionálható lenne), akkor az emberi méltóság védelmének a vizsgált rendelkezés alkalmazása tekintetében olyan alkotmányos értelmezést kell adni, amely útmutatásul szolgálhat a jogalkalmazás számára is.⁷

Az AB is ezt az utat választotta, kifejezetten felhívva a figyelmet a bíróságok felelősségére az alkotmánykonform értelmezés tekintetében.⁸ A döntés leszögezi, hogy az „emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusa csak az emberi státuszt alapjaiban tagadó véleménynyilvánítások egészen szűk körében jelenti a véleménysszabadság abszolút határát.”⁹ A vélemények, értékítéletek – főszabály szerint – nemcsak a büntető, hanem a polgári jogi felelősségre vonásnak sem lehetnek az alapjai; e tekintetben a 2014-es határozat visszautal a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat egyik leglényegesebb elemére, a vélemények teljes büntetlenségére. De, ellentétben az 1994-es döntéssel, a testület 2014-ben nem tekintette az értékítéleteket minden esetben alkotmányosan védettnek; a közügyek nyílt vitatásának biztosítása:

„nem jár az érintettek emberi méltósága, magánélete és jó hírneve védelmének (...) kiüresedésével. A közhatalmat gyakorló személyeket és a közszereplő politikusokat is megilleti a személyiségvédelem, ha az értékítélet a személyüket nem a közügyek vitatása körében, nem közéleti tevékenységükkel, hanem magán- vagy családi életükkel kapcsolatban érinti. Indokolt lehet a polgári jogi felelősségre vonás abban a szűk körben is, amikor a megfogalmazott vélemény az érintett személy emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadásaként már nem az új Ptk. 2:43. §-ában foglalt nevesített személyiségi jogokba, hanem a 2:42. §-ban foglalt emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütközik. A korábban kifejtettek figyelembevételével továbbá a közéleti szereplők is igényelhetnek jogi védelmet a hamis tényállításokkal szemben.”¹⁰

A határozat külön is kiemeli a közhatalom egyes gyakorlóit, például a bírókat, akik sajátos helyzetüknél fogva – összhangban az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) gyakorlatával – más közéleti szereplőkhöz képest (az általános személyiségvédelmi mércét el nem érő) többletvédelmet kaphatnak személyiségi jogaik számára.¹¹ Ezzel a testület választ ad arra a kérdésre is, hogy miként kell értelmezni alkotmányos szempontból az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, amely szerint „a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának megsértésére.” Az AB fent összefoglalt értelmezése alapján ez az alkotmánybeli szabály sem tekinthető a szólásszabadság abszolút korlátjának.

A határozat kiemelkedő érdeme, hogy megkísérel a jogalkalmazásban mindeddig csak igen töredékesen alkalmazott, önálló értelmezést adni az emberi méltóság személyiségi jogának. Az AB döntéséből e tekintetben az következik, hogy: (1) a közügyekre, közéleti szereplőkre vonatkozó vélemények, értékítéletek különleges védelmet élveznek, (2) amely azonban nem terjed ki a közéleti személyiségek magán- vagy családi életére vonatkozó értékítéletekre (ha azok nincsenek összefüggésben a közügyekkel), (3) valamint szintén nem terjed ki azon véleményekre, amelyek az érintett emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadását valósítják meg (emberi mivoltát vonják kétségbe, a közügyek vitatásától elrugaszkodva, emberi minőségében becsmérlik, gyalázzák). Ez utóbbi esetben már nem is a Ptk. 2:45. §-ban foglalt becsülethez való jog sérül (annak megsértése lehetőségét a 2:44. § által a közügyekben megfogalmazott vélemények számára biztosított védelem a kiemelt

⁷ Ld. Koltay András: Az „általános személyiségi jog” azonosítása felé. Alkotmányjogi, magánjogi és büntetőjogi vizsgálódás. In Koltay András – Török Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején* 4. Budapest, Wolters Kluwer, 2017.

⁸ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás, [60] bek.

⁹ Uo., [61] bek.

¹⁰ Uo., [62] bek.

¹¹ Uo., [61] bek.

közszerplők – politikusok, a közhatalom gyakorlói – vonatkozásában akár teljes egészében ki is zárhatná), hanem az emberi méltóság joga [Ptk. 2:42. § (2) bek.]. Vagyis az emberi méltóságnak – ellentétben a polgári bíróságok korábbi felfogásával – az alkotmánybíróági döntés értelmében a becsülethez és a jó hírnévhez való jogon túli, sajátos és önállóan alkalmazható tartalma van. Ez pedig egyben a vélemények teljes körű védelmét és korlátozhatatlanságát illetően az 1994-es határozatban foglaltak kiegészítését és részbeni elvetését is jelenti.

A tényállítások tekintetében a határozat úgy foglalt állást, hogy „a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt,”¹² kissé homályosan arra célozva ezzel, hogy bizonyos esetekben a valótlan tényállítások is részesülhetnek a szólásszabadság védelmében. A határozat később megállapítja, hogy „még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tények esetében is indokolt, hogy a jogi felelősségre vonás során a felróhatóság és az esetleges joghátrányok mértékének meghatározása körében figyelembe vegyék a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekét.”¹³

A „szükséges és arányos mérték” előírásával kapcsolatban a határozat megállapítja, hogy „a közhatalmat gyakorló személyek és a közszerplő politikusok esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb körben minősül »szükségesnek és arányosnak«.”¹⁴ Ezzel együtt a Ptk.-ban szereplő e feltétel nem alkotmányellenes, mert „jöllehet nem a magán-, hanem az alkotmányjogban használt általános kifejezésekhez tapad – szükséges és elégséges mozgásteret biztosít a jogalkalmazás számára ahhoz, hogy a politikai véleménynyilvánítás határainak mércéit kidolgozza.”¹⁵ A határozat különféle kategóriákat állít fel az érintett személyi kör és az adott körhöz kapcsolódó kritika védelmi szintje tekintetében: léteznek (1) közügyekben érintett, a közszerplést tudatosan vállaló közéleti szereplők – közülük is kiemelendők a közhatalmat gyakorló személyek és a közszerplő politikusok; (2) közügyekben érintett, nem „hivatásszerűen” közszerplők; (3) olyan közhatalmat gyakorló személyek, akik szolgálati viszonyuk miatt nem védhetik meg magukat a nyilvánosság előtt, pl. a bírák. A személyiségvédelem szükséges szintje egyre nő, a szólásszabadság védelme egyre csökken, ahogy e listán lefelé haladunk.¹⁶

A „méltányolható közérdekből” szövegrész azonban a szólás- és sajtószabadság szükségtelen korlátozásának minősül:

„A közügyek vitatása körében a közéleti szereplők személyiségi jogai védelmének a véleményszabadság gyakorlását biztosító korlátozása is minden esetben alkotmányos érdek és követelmény. Nincs tehát szükség további, közelebről nem körülírható »közérdeknek«, még kevésé a közérdek »méltányolható« voltának igazolására. (...) Az új Ptk. e feltétele indokolatlan mértékben szűkítené a szabad véleménynyilvánítások körét, mivel a közügyek vitatásának mindig fennálló társadalmi érdekén túl további közérdek igazolása mellett engedné csak meg a közéleti szereplők szélesebb körű bírálatát.”¹⁷

A döntésből három fontos részkérdés megítélésének szükségessége rajzolódik ki, amelyeket a következőkben áttekintünk, elsősorban a 2014 óta gyarapodó gyakorlat fényében. Az első, hogy valóban a közéleti szereplői státus azonosítása-e a személyiségvédelem terjedelmének megállapításához szükséges legalkalmasabb kiindulópont, vagy esetleg ennél fontosabb a véleménynyilvánítás által érintett ügy „közügy”-jellegének megállapítása (3. pont). A második, hogy miként lehet elhatárolni egymástól a tényállításokat és a véleményközléseket azon esetekben, amelyekben ez nem egyértelmű (4. pont). A harmadik pedig az, hogy ha egy közlés

¹² Uo., [49] bek.

¹³ Uo., [50] bek.

¹⁴ Uo., [57] bek.

¹⁵ Uo., [56] bek.

¹⁶ Uo., [57]–[58] bek.

¹⁷ Uo., [65] bek.

tekintetében úgy véljük, hogy arra a speciális szabályt, azaz a személyiségvédelem szűkebb terjedelmét kell alkalmazni, akkor pontosan mennyivel legyen szűkebb ez a terjedelem, hol húzódik az ilyen ügyekben érintettek tűrésküszöbe (5. pont).

3. Közügyek és/vagy közszereplők?

A 36/1994. (VI. 24.) AB határozat a rendelkező részében még csak hatóságról, hivatalos személyről vagy közszereplő politikusról tesz említést, indokolása azonban már utal a közéleti szereplőkre is, a jogalkalmazói gyakorlatra bízva az érintett személyi kör meghatározását. Utóbb az 57/2001. (XII. 5.) AB határozat is említette – az EJEB gyakorlatának ismertetése során – a „közéletben szereplő személyek” kategóriáját. Az EJEB nem elsősorban a közszereplők hírnévvédelmének csökkentett mértékét írja elő, hanem a közügyek vitáinak lehető legszélesebb védelmét, tehát nem az állítás tárgyaként szereplő személy státusza, hanem a vita közérdekűsége szempontjából dönt. Az EJEB a politikusok szélesebb körű bírálhatóságának elvét természetesen hamarosan kiterjesztette valamennyi hatóságra is.

A *Thorgeirson v. Iceland* ügyben¹⁸ a panaszos, egy izlandi író, újságíró azért fordult Strasbourghoz, mert miután több cikket is írt a reykjavíki rendőrség brutális eljárásairól – név szerint nem említve egyes rendőröket –, rágalmazás bűncselekménye miatt elítélték. Az indokolás leszögezte, hogy nemcsak a „politikai ügyekben”, hanem valamennyi, a közösséget érintő vita során tett állítás fokozott védeltséget élvez. Ez az elv mára általánosan elfogadottá vált. A *Nilsen and Johnsen v. Norway* ügyben¹⁹ a panaszos két rendőrtiszt volt, akik a rendőri erőszakot vizsgáló bizottság elnökeként tevékenykedő egyetemi professzort bírálták, sértő állításokat fogalmazva meg vele szemben, miután az többször is élesen kritizálta a rendőrség eljárásait. A norvég bíróság pénzbüntetésre ítélte a rendőröket, az EJEB szerint viszont a nyilvános kritikára jogszerűen adható nyilvános, olykor indulatos válasz, és a konkrét körülmények között mind a két panaszos, mind pedig a professzor közéleti szereplőnek minősült. A rendőrtisztek által megfogalmazott kemény bírálat nem lépte túl a szólásszabadság határait. A *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* ügyben²⁰ a bálnavadászok kegyetlen módszereire és a halászati szabályok megsértésre vonatkozó állítások minősültek közérdekű ügyre vonatkozóknak, ennek következtében pedig az ügyben érintett magánszemélyek kötelező tűrésküszöbét is felemelték. A *Bergens Tidende v. Norway* ügyben²¹ egy plasztikai sebész nem megfelelő kezelési eljárására vonatkozó állításokat minősített az EJEB közérdekűnek.

Az EJEB gyakorlatával egyet lehet érteni abban, hogy valójában nem is a közszereplői státusz, azaz az érintett személyi kör előzetes és pontos meghatározása az elsődleges kérdés ezen ügyek eldöntésekor. A pontos személyi kör kimerítő jelleggel meghatározhatatlan, bizonytalan körvonalú, folytonos mozgásban van és kontextusfüggő. Fontos szempont az is, hogy a közszereplésen és a közügyek vitáin kívül a közszereplők személyiségi jogai is teljes védelmet élveznek, így még a vitathatatlan esetekben – egy politikai szereplőnél – sem egyértelmű, hogy mikor melyik mércét kell alkalmazni, mert a vitatott ügy „közügy”-jellegéről minden esetben külön kell dönten. A személyek listázásánál célravezetőbb a csökkentett személyiségvédelmet okozó helyzetek körének behatárolása. A közszereplés (a „közügy”) azonosítása, és nem a közszereplő (a személy) meghatározása az elsődlegesen fontos. Mind a közszereplők, mind a közhatalom gyakorlói és a közfeladatot ellátók esetében meghatározható, hogy tevékenységük mely köre, illetve mely adataik tartoznak a nyilvánosságra. Szorosan értelmezett közfeladataik ellátásán, illetve közszereplésükön túl személyiségi jogaik nem minden esetben őrzik meg

¹⁸ Application no. 47/1991/299/370., 1992. május 28-i ítélet.

¹⁹ Application no. 23118/93., 2001. február 27-i ítélet.

²⁰ Application no. 21980/93., 1999. május 20-i ítélet.

²¹ Application no. 26132/95., 2000. május 2-i ítélet.

teljességüket. Egy parlamenti képviselő családi élete is lehet közérdekű információ annyiban, amennyiben az befolyásolhatja a választópolgárok döntését.

A közügy–közszerelő-kérdésében az elmúlt évek AB-gyakorlata és a nyomában formálódó bírósági esetjog fontos állásfoglalásokat tett, amely jobbra erősíti azon értelmezést, amely szerint a véleménynyilvánítással érintett ügy „közügy”-jellege az elsődleges szempont a személyiségvédelem csökkentett terjedelmének megállapításakor. A gyakorlat ugyanakkor nem mentes az ellentmondástól, és ez elbizonytalaníthatja a világos választ kereső szemlélőt.

A 7/2014. (III. 7.) AB határozat rögzíti a közügyek azonosításának elsődlegességét, mindazonáltal jelzi, hogy a közszerelői státus is fontos – bár a közügy-jelleghez képest másodlagos – szempont lehet a személyiségvédelem mértékének megállapításánál. A közügyek hatással vannak a bennük érintett szereplők személyiségi jogainak érvényesülésére, ha pedig ezenfelül közéleti szereplőnek is számítanak, akkor jogaik még tovább szűkülhetnek, amelynek mértéke közszerelői státusuk jellegétől függ (a politikustól a celebig).²²

„A jogalkalmazás során mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszerelők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen közszerelést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azonban a megszólalással érintett személy státuszát sem: a közhatalmat gyakorló személyek és a közszerelő politikusok esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb körben minősül »szükségesnek és arányosnak«.”²³

Ez a megközelítés nyer megerősítést a 14/2017. (VI. 30.) AB határozatban is: „[m]indezeket figyelembe véve (...) a munkaügyi jogvita alapját jelentő tevékenység, vagyis az internetes portál tartalma és az ott közzétett írások döntő részükben szakmai jellegűek és nem mutatnak olyan közéleti kötődést, amely ezt a tevékenységet egyértelműen a közügyek szabad vitatásának körébe sorolja.”²⁴ Hasonlóképp jelenik meg e szempont a rendes bírói gyakorlatban is: „[a]nnak eldöntésénél, hogy a véleménynyilvánítással, bírálattal kapcsolatban terheli-e fokozott törési kötelezettség az érintett személyt, elsősorban annak van jelentősége, hogy a kifogásolt nyilatkozat a közügyek vitatásával összefüggésben történt-e.”²⁵ A „közügy” fogalmához szolgáltat fontos adalékot a 3030/2019. (II. 13.) AB határozat indokolása. Az alapügy terheltje az ellene indított büntetőeljárásban a bíróság előtt megismételte, sőt újabb erősen kritikus értékítéletekkel gazdagította az indítványozóval kapcsolatos véleményét („szarkupac”, „gyalázat, civilizációs metely”, „nyilvános hullarabló”). Az alapügyben becsületsértés vétsége miatt elítélték, de a tárgyaláson elhangzottak terhelt általi – saját közösségi média-felületein való – közzététele miatt indult újabb ügyben a bíróság felmentette. Az AB elutasította az ennek okán benyújtott alkotmányjogi panaszt, azon az alapon, hogy a büntetőeljárásról szóló tájékoztatás közügy:

„A kifejtett alkotmányos szempontrendszer alapján az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vita közéleti jellege megállapítható, mivel a terhelt egy olyan büntetőeljárásról ad tájékoztatást, amely egy közismert televíziós műsorvezetőnek a riportjai során tanúsított emberi és szakmai magatartását ért bírálat büntetőjogi határait ismerteti meg a nyilvánossággal. Az indítványozó közszerelői minősége nem vitatható, hiszen élethivatásszerűen tevékenykedik a televíziós újságírásban. Az előzményi üggyhöz képest, amelyben a becsületsértő közlés miatt a

²² A közügy kategóriájának azonosítási kísérletéről a magyar alkotmányos gyakorlat alapján ld. Török Bernát: *Szabadon szólni, demokráciában*. Budapest, HVG–Orac, 2018. 49–82.

²³ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás, [57] bek.

²⁴ 14/2017. (VI. 30.) AB határozat, Indokolás, [40] bek.

²⁵ BDT2017. 3776.

terhelt bűnösségét megállapították, jelen helyzet a közlés céljában, illetve az öncélúság hiánya miatt tér el a korábbi védett véleménynyilvánításhoz képest.”²⁶

E ponton érdemes rövid kitérőt tenni a képmásvédelem kérdéseire, amelyek tanulságokat hordoznak a hírnév- és becsületvédelem megítélésére, illetve a 2:44. § értelmezése tekintetében is. A Ptk. 2:48. §-a szerint „(1) Képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. (2) Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén.” A szövegből úgy fest, hogy nem a közügyek, hanem a közszereplők, pontosabban a közszereplés azonosítása az egyedüli fontos szempont, és nyilvános közéleti szereplésen kívül nincs mód a csökkentett személyiségvédelem alkalmazására; esetleg csak a 2:44. § alkalmazása segíthet valamelyest. Ehhez képest az alkotmánybírói gyakorlat a „rendőrképmás”-ügyekben²⁷ a 2:44. § figyelmen kívül hagyásával jutott el oda, hogy a szólásszabadság, illetve a tájékozódáshoz való jog szempontja a 2:48. § értelmezésében is irányadó. A rendőrök képmása tehát szabadon közzétehető, „[a] nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik és a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik.”²⁸

A Kúria hosszas tépelődés után végül elfogadta e megközelítést: „[a]mennyiben a közhatalmat gyakorló személy fellépésére a közéletet befolyásoló események során kerül sor, a képmáshoz való személyiségi jogainak gyakorlása, azok korlátozhatósága az általános, azaz a közéleti eseményeken pusztán jelenlévő magánszemélyek jogvédelmének szabályaihoz képest eltérő megítélés alá eshet.”²⁹ A rendőr tehát intézkedése során ugyan nem végez nyilvános közéleti szereplést, de ha tevékenysége közüggyel kapcsolatos – és erős vélelem szól amellett, hogy a rendőr feladatellátása, amelyet a közhatalom képviselőjeként fejt ki, e körbe tartozik –, akkor a Ptk. értelmezésébe be kell hozni az alkotmányos szempontokat is, ami egy lépés az alapjogok horizontális hatályának elismerése felé.³⁰ Az egyedi ügyekben e szempont mérlegelése az AB és a Kúria által még nem egészen egységes, amint azt a konkrét alkotmányjogi panaszok után született újabb AB-határozatok igazolják, amelyek újra és újra megerősítették a nyilvánosság érdekeihez fűződő szempont mérlegelésének jelentőségét.³¹

A képmásvédelemmel kapcsolatos rendesbírói gyakorlat időközben számos eltérő élethelyzetben alkalmazta helyesen ezen elvet, és szűkítette ennek megfelelően a képmáshoz való jog érvényesülését:

„Ha valaki közszereplő kísérlőjeként olyan eseményen vesz részt, amelyet közpénzből finanszíroznak, számolhat azzal, hogy arról a sajtó – akár képmásának felhasználásával – beszámolhat.”³²

„I. Ha egy korlátozottan sajtónyilvános rendezvényre a sajtó képviselőit nem engedik be, és az erre vonatkozó tiltást a közhatalmi szervezet sajtóosztályának erre kijelölt munkatársa az épület előterében közli, az erről kép- és

²⁶ 3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás, [38] bek.

²⁷ Szeghalmi Veronika – Papp János Tamás: A rendőr képmásának védelme – a vita jelenlegi állása. *Iustum Aequum Salutare*, 2015/4.

²⁸ 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás, [44] bek.

²⁹ 1/2015. számú BKMPE határozat, IV. 3. pont.

³⁰ Gárdos-Orosz Fruzsina: *Alkotmányos polgári jog? Az alapvető jogok alkalmazása a magánjogi jogvitákban*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2011; Gárdos-Orosz Fruzsina – Bedő Renáta: *Az alapvető jogok érvényesítése a magánjogi jogviták során – az újabb alkotmánybírói gyakorlat (2014–2018). Alkotmánybírói Szemle*, 2018/1.

³¹ 16/2016. (X. 20.) AB határozat, 17/2016. (X. 20.) AB határozat, 3/2017. (II. 25.) AB határozat.

³² BH2017. 86.

hangfelvétel közzétételével beszámoló sajtó nem köteles a közhatalmi szervezet nevében nyilatkozó köztisztviselő arcának kitakarására.

II. Az arc kitakarása a közérdeklődésre számot tartó eseményről való tudósítás hitelességét lényegesen befolyásolhatja, ezáltal a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatást és a sajtószabadságot aránytalanul korlátozná.

III. A kommunikációs feladatokat ellátó köztisztviselő a közérdeklődésre számot tartó esemény kapcsán róla készült képmás és hangfelvétel nyilvánosságra hozatalát – a közügyek szabad megvitatása érdekében – tűrni köteles. A sajtó véleménynyilvánításhoz való alapjoga – szükséges és arányos mértékben – korlátozhatja a közhatalom nyilatkozó képviselőjének képmáshoz és hangfelvételhez fűződő személyiségi jogát.”³³

Ugyanakkor a nyilvánosság és a média érdekei nem szűkíthetik aránytalanul a személyiségi jog érvényesülését. A rejtett kamerás felvételek csak kivételesen indokolt esetben lehetnek jogszerűek, illetve a közszereplőkről is csak a „közérdeklődésre számot tartó élethelyzetekben” készíthető felvétel.

„I. A sajtó tájékoztatási kötelezettsége nem keletkeztet többletjogokat; a lineáris médiaszolgáltatások e kötelezettségük teljesítése során is kötelesek a jogszabályokat betartani, illetve tevékenységük – főszabályként – nem járhat mások személyiségi jogainak sérelmével. Közéleti szereplőről a hozzájárulása nélkül, nyilvános helyen készült kép- és hangfelvétel esetén az érdekek mérlegelésével kell feloldani a véleményszabadság és a személyiségvédelem közti összeütközést akkor is, ha a közlés egyébként hozzájárul a közérdeklődésre számot tartó ügy bemutatásához.

II. A rejtett kamerával készült felvétel felhasználása sérti a közéleti szereplő képmáshoz és hangfelvételhez való jogát, ha a felvételen elhangzottak nem járnak hozzá a közérdeklődésre számot tartó ügy megvitatásához, illetve ezt elősegítő információértékkel sem bírnak.”³⁴

„I. A közszereplőről készült felvétel közzététele a jogosult képmáshoz fűződő, törvény által védett rendelkezési jogát csak a közügyek megtárgyalhatósága érdekében szükséges mértékben, azzal arányosan korlátozhatja.

II. A közismert személyről, de nem közérdeklődésre számot tartó élethelyzetben készült fénykép közzétételéhez az érintett hozzájárulása szükséges. Ennek hiányában a róla készített és nyilvánosságra hozott felvétel sérti az érintett képmáshoz fűződő személyiségi jogát, melynek védelme érdekében a jogában sértett személy kifejezetten e jog érvényesítésére szolgáló pert indíthat.”³⁵

A képmásvédelemhez hasonlóan a magánélet védelme mint a Ptk.-ban újként nevesített személyiségi jog [2:43. § b) pont] is a közügyek nyílt vitatásának érdekében keresztül értelmezendő.

„I. A magánélet zavartalanságához való jog védelme közszereplő politikusok vonatkozásában is csak nyomós közérdek fennállása esetén és akkor korlátozható, ha a beavatkozás összefüggésben áll az érintett személy közéleti szereplésével, hirdetett eszméivel, a közélet alakítását célzó tetteivel, kijelentéseivel.

II. A közérdeklődésre számot tartó közéleti esemény egy jelentéktelen mozzanatával összefüggésben tett kijelentés cáfolata nem jelent megfelelő indokot a sajtó számára a közéleti szereplő legbensőbb magánéleti eseményének bemutatásához, a magánszférába történő önkényes belépéshez: a sajtószabadság ilyen gyakorlása nem áll arányban az érintett közszereplő magánélete zavartalanságához fűződő személyiségi joga sérelmével.”³⁶

Eddig egy többé-kevésbé harmonikus kép rajzolódott ki, amely a közügy–közszereplő-kérdés megítélését megnyugtatóan rendezi, és megszabadítja az értelmezőt a közszereplők definiálásának vagy listázásának kényszerétől. Az elmúlt évek fejleményeinek e téren a Ptk. inkább csak apóproja, mintsem tényleges oka; e tekintetben nagyobb jelentőséggel bír a konkrét alkotmányjogi panasz 2012-es bevezetése, mint a Ptk. új rendelkezései. Hasonlóképpen, a bírósági tárgyaláson a politikai szereplő terheltől készült kép – még ha utóbb az eljárásban fel is mentették – közérdeklődésre tarthat számot, a terhelt közéleti szereplői minőségéhez kapcsolódik. A média objektív módon – képileg is – tudósíthat egy büntetőeljárás állásáról, ha

³³ IH2018. 52.

³⁴ BDT2017. 3760.

³⁵ BDT2017. 3693.

³⁶ BDT2018. 3847.

a tudósítás összhangban áll az adott eljárás aktuális állásával, és tiszteletben tartja az ártatlanság vélelmének alkotmányos alapelvét.³⁷ Amennyiben a tudósításban közölt kép nem ábrázolja az indítványozót megalázó helyzetben, az emberi méltóság lényegét sértő módon, úgy közzététele nem minősül a sajtószabadság jogával való visszaélésnek.³⁸

Azonban az AB gyakorlata nem ellentmondásmentes, amint arra két határozat is rámutat. Az 1/2015. (I. 16.) AB határozat előzményeként szolgáló ügyben a sérelmezett vélemények magántermészetű vitában hangzottak el, azaz a közügyek vitáiban alkalmazandó mércét az itt vizsgált ügyben nem kellett alkalmazni. Ezért is zavaró, hogy az AB nem elsősorban a vitatott véleménynyilvánítás kontextusát, hanem a sértett státusát vizsgálta. Az ügyvédként dolgozó sértettel összefüggésben pedig leszögezte, hogy „[a]z ügyvédként eljáró személy azonban önmagában ügyvédi minősége miatt nem tekinthető sem közhatalmat gyakorló személynek, sem közszereplő politikusnak.”³⁹ Ebből indirekte az következik, hogy az AB visszatért a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat szűkebb közszereplő-meghatározásához, holott nem elsősorban a személy státusát, hanem azon ügy „közügy”-jellegét szükséges vizsgálni, amellyel kapcsolatban a vitatott vélemény elhangzott – e problémára a Paczolay Péter-féle párhuzamos indokolás is rámutatott.

A 3145/2018. (V. 7.) AB határozat többségi indokolása pedig kissé összekuszálja a közügy és a közszereplő szempontjai közötti viszonyt és sorrendiséget. A határozat egyfelől – összhangban a 7/2014. (III. 7.) AB határozattal – rögzíti, hogy:

„[41] ...a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e. Lényegében e körülmény, vagyis a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely jellemzően meghatározza az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együtt járó közszereplés tényéhez kötött, amelyet mindig a konkrét helyzetben – a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban meghatározott szempontok alapján – szükséges értékelni.

[42] Az Alkotmánybíróság ezért kiemeli, hogy a demokratikus döntéshozatali folyamatokban elengedhetetlen a nyilvános közéleti viták lefolytatása, és ennek során az eltérő álláspontok felszínre kerülése, azoknak a plurális demokrácia értékeit érvényre juttató megvitatása. Még akkor is, ha ennek során a vita felfokozott hangvételű, és a vitában érintettek személyét éles támadás, kritika vagy bírálat éri. A közszereplésből fakadó közszereplői minőség lényegi ismérve ezért abban ragadható meg, hogy a konkrét helyzettől függően kiterjed minden olyan személyre, aki egy nyilvános közéleti vitában véleményformáló szerepben jelenik-e meg. Az Alkotmánybíróság e szempontokra tekintettel hangsúlyozta, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.”⁴⁰

A korábbi döntések logikája szerint ezt követően a közszereplői minőséget nem mint a személyiségvédelem hatókörének csökkenéséhez szükséges előfeltételt, hanem – a közügyek érintettsége miatt e csökkenést eleve adottnak tekintve – a csökkenés mértékét befolyásoló körülményt kellett volna elemeznie a testületnek. Ehhez képest az indokolás a közszereplői minőséget a közügyek érintettsége mellett, egyformán szükséges feltételként azonosította. Azaz eszerint nem elegendő, ha egy médiatudósítás vagy véleménynyilvánítás közügyet érint: a csökkentett személyiségvédelemhez ezenfelül még az is szükséges, hogy az ügyben érintett személyek közszereplőnek minősüljenek.

„[44] 2.2. Abban az esetben, ha a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatását érinti, az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához szükséges annak további vizsgálata, hogy a közléssel érintett személy – az adott helyzetben – közszereplői minőségben érintett-e. Önmagában ugyanis az a tény, hogy egy nyilvános közlés

³⁷ 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás, [56] bek.

³⁸ 3348/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás, [37]-[38] bek.

³⁹ 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás, [39] bek.

⁴⁰ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás, [41]-[42] bek.

közéleti jellegű, nem vonja automatikusan maga után azt, hogy az érintett személyek személyiségvédelme lecsökken. A közszereplői minőség megállapítása mindig egyedi mérlegelés tárgya.

(...)

[48] A megszólalás tárgya (közéleti kérdés) ugyanakkor nem az egyedüli szempontja a nyilvános közléssel érintettek személyi minőségének megállapításához. Elengedhetetlen annak vizsgálata is, hogy az érintett önkéntes elhatározása folytán váljon a közélet alakítójává. A véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése ugyanis kizárólag azokban az esetekben igazolható, amelyekben a résztvevők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is. A közügyek vitatása körében ezért az őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat nagyobb türelemmel kell tűrniük.

(...)

[50] A fentiekben kifejtett szempontok gondos mérlegelése elengedhetetlen annak eldöntése során, hogy egy nyilvános közéleti vitában részt vevők személyi minőségét a közéleti vita mennyiben határozza meg. Az Alkotmánybíróság ezért hangsúlyozza, hogy a közszereplői minőség megállapításának nem az a döntő szempontja, hogy az érintettnek mi a státusza, hanem az, hogy a közügyeket érintő, illetve közéletnek minősülő nyilvános vitában résztvevők önkéntes elhatározásuk folytán váltak-e a közügyek, a közélet alakítójává, rendszeres vagy időszakonként megjelenő szereplőjévé.”⁴¹

Az indokolás, túl azon, hogy tévesen ítéli meg a közügy–közszereplő-szempontok egymáshoz való viszonyát, azonosul a rendőrképmás-ügyekben a Kúria által alkalmazott azon megközelítéssel, amely szerint „[a] joggyakorlat és a jogirodalom meghatározása szerint szereplésnek, ezen belül közszereplésnek az egyén önkéntes elhatározásán, autonóm döntésén alapuló olyan politikai, társadalmi, művészeti tevékenység, megnyilvánulás tekinthető, amelyet egy meghatározott cél, szűkebb vagy tágabb értelemben a helyi közösség vagy a társadalom életének befolyásolása érdekében fejt ki.”⁴² Az AB a rendőrképmás-határozatokban a közszereplés szükségszerűen önkéntes jellegének cáfolatát végül elkerülte, és a rendőrök szűkített jogát képmásuk védelméhez nem azon az alapon tekintette igazoltnak, hogy ők a Ptk. 2:48. § (2) bekezdése szerinti nyilvános közéleti szereplést végeznek, hanem a nyilvánosság érdekének alkotmányos szempontjára alapozta e döntéseket. Ettől még az a megközelítés, amely szerint a közszereplés minden esetben önkéntes elhatározáson alapul, egyértelműen téves, túlzottan szűkítő, amint arra Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indokolása is világosan mutat rá, plasztikus példáját az EJEB gyakorlatából véve.

„[103] Fontos kérdés tehát, hogy akkor, amikor egy véleménynyilvánítás közügyek vitájához tartozásáról – vagyis fokozott alkotmányos védelméről – döntünk, milyen szerephez jut a közszereplés szempontja. A jelen határozat indokolása néhány ponton arra utal, hogy miután megállapítottuk egy közlésről, hogy a közvita körébe sorolandó, a szólásszabadság erős védelméhez még döntést kell hoznunk arról is, hogy az érintett személy »közszereplőként«, önként vált-e érintettjévé a megszólalásnak. Az alkotmányjogi értékelésnek ez a logikája azonban nem állna összhangban sem az eddigi hazai gyakorlattal, sem pedig az EJEB értelmezésével.

[104] A közszereplői minőség ugyanis azon az alkotmányjogi mérlegelésen belüli egyik szempont, hogy a szóban forgó véleménynyilvánítás a közügyek vitájához tartozik-e. Ennek a mérlegelésnek sok szempontja van, ahogy arra a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat rámutat (Indokolás [39]). Az ott kifejtett teszt összetettsége – amely valójában az egyedi ügy valamennyi tényezőjének gondos mérlegelésére szólít fel – jól érzékelteti, hogy egy szólás közügyekhez tartozása sokkal inkább az egyedi társadalmi körülményektől függ, semmint normatív definícióktól. A korábban említett alaptétel – ti. hogy a kérdés fókuszában a közügy, nem pedig az érintettek státusza áll – alapján a közszereplői (és közhatalom-gyakorló) minőség az egyik fontos, de önmagában nem perdöntő eleme ennek a kategorizálásnak. (...)

[105] Az értékelés logikájának jelentősége van. A határozat indokolása szerint a közszereplői minőségről azért kell a besorolást követően további döntést hozni, mivel a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése »kizárólag azokban az esetekben igazolható, amelyekben a résztvevők a saját döntésük alapján váltak a közügyek másoknál aktívabb alakítóivá, vállalva ezzel az érintett közösség nyilvánossága előtti értékeléseket és bírálatokat is« (Indokolás [48]). Ez azonban nincs így. Azt már a hazai gyakorlat is leszögezte, hogy a szólásszabadság fokozott védelme tágabb körben irányadó, mint a »hivatásos közszereplők« köre [ld. 7/2014. (III. 7.) AB határozat]. Arra pedig már a strasbourgi gyakorlat iránymutatása világít rá, hogy a sajátos mércék alkalmazásához

⁴¹ Uo., [44], [48], [50] bek.

⁴² 1/2012. számú BKMPJE határozat, III. pont.

adott esetben semmilyen, az érintetteket legalább *ad hoc* önkéntes közszereplővé minősítő körülmény azonosítására nincs szükség: az ominózus eset egyszeri norvég főkavadászainak például eszük ágában sem volt, hogy önkéntesen »közszereplést« vállaljanak vagy közvita érintettjévé váljanak – a főkavadászat kegyetlenségeiről legitim módon folyó társadalmi vitában személyiségvédelmük mégis korlátozottabbá vált [EJEB, *Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20.]. Más kérdés, hogy a személyiségvédelem az érintettektől függően különböző mértékben lehet korlátozott, de ez már a közügyek vitáján belüli mércék kérdése, nem pedig a szólásszabadság fokozottan védett területének lehatárolásáról szóló mérlegelés.

[106] Összefoglalva: a jogalkalmazóknak az előttük fekvő ügy valamennyi körülménye – köztük az érintettek közhatalom-gyakorló, illetve (hivatásos vagy eseti) közszereplő minősége – alapján arról kell döntenük, hogy az értékelendő véleménynyilvánítás a közügyek vitájához tartozik-e. Ha erre a kérdésre igenlő választ adnak, akkor a szólásszabadság alkotmányos szempontjai felerősödnek, és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelme mindenképp – azaz önkéntes közszereplésre utaló tényezők lététől függetlenül – korlátozottabbá válik. A közszereplő politikusok vagy épp a reflektorfényt untalan kereső médiaszemélyiségek esetében persze jóval nagyobb mértékben, mint a főkavadászoknál, de ez már a közügyek vitáján belüli finomhangolt tesztek, nem pedig az alapvető kategorizálás kérdése.”⁴³

A párhuzamos indokolás – a többség által elfogadott indokolással ellentétben – maradéktalanul illeszkedik az AB eddigi gyakorlatához. A szólásszabadság és a személyiségi jogok érvényesülésének megfelelő egyensúlyát biztosítja a „közügy” kategóriának az előtérbe helyezése, a „közéleti szereplő” másodlagos szempontja mellett. De a kettő egymás mellé helyezése, a csökkentett személyiségvédelem konjunktív feltételévé tétele a nyílt közvita indokolatlan korlátozásával járna. Nem a politikai, közéleti szereplők jogainak védelme „erősödne vissza” ezáltal, a magánszemélyek védelmi szintjére, hanem a nem közszereplők részvételével zajló közügyek vitatása válna kevésbé védetté. Ez nem kívánatos fejlemény, és ellentmond az AB eddigi gyakorlatából levezethető elveknek is.

4. A tényállítások és a véleményközlések elhatárolási kérdései

A 36/1994. (VI. 24.) AB határozatból következően a jó hírnév és a becsület megsértésére alkalmas közlések megítélésakor külön kell választani a tényállításokat és a véleményeket. Ezek további szempontok szerint differenciálандók. A Ptk. ezt már törvényi szinten is rögzíti, így a 2:45. § szerint a jó hírnevet tényközléssel, a becsületet véleményközléssel lehet megsérteni. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat pedig szintén rögzíti azt, hogy a valótlan tények és a szélsőséges vélemények szabadsága, illetve korlátozhatósága eltérő alkotmányos mércék szerint ítéendő meg.

Az AB döntései szerint tényállítások esetében különbséget kell tenni a valós (a bíróság előtt bizonyított) tényállítások és a valótlan (nem bizonyított) tényállítások között. A valótlan tényállításoknál pedig további különbséghez vezethet a szándékosan vagy a közlő hivatása vagy foglalkozása szabályai szerint tőle elvárható körütekintés elmulasztásával, illetve a szakmai szabályok betartása mellett közzétett állítások eltérő megítélése. Bár az AB határozatai ilyen megkülönböztetést nem írtak elő, a joggyakorlat a véleményközlések esetében különbséget tesz a ténybeli alappal rendelkező vélemények és az ilyen alappal jellegükönél fogva nem rendelkező (indulatból fakadó, érzelmeiket tükröző vagy csak egyéni, szubjektív értékítéletet magába foglaló) vélemények között. Ha az előbbi tekintetében a ténybeli alap valóságát a bíróság előtt sikerül bizonyítani, akkor a vélemény közzéje mentesül a jogi felelősségre vonás alól, legyen véleménye mégoly szélsőséges vagy bántó is. A ténybeli megalapozással nem rendelkező vélemények ellenben korlátozhatók maradnak, ha azok – a bírói gyakorlatban kialakult, bevett fordulatokat használva – indokolatlanul bántók, sértők, lealázók (gyalázkodások).

A 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában az AB – általános érvénnyel, a büntetőjogon túlnyúlva – megállapította azon szempontokat, amelyek alapján a rágalmozási ügyek egyik legfőbb

⁴³ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Schanda Balázs párhuzamos indokolása, [103]–[106] bek.

kérdésében, azaz a tényállítások és vélemények differenciálása során a bíróságoknak figyelembe kell venniük:

„[Az] a kérdés igényel választ az eljáró bíróságoktól, hogy a publicisztika tényállításnak, avagy értékítéletnek minősül-e. Ennek során figyelemmel kell lenni arra, hogy az inkriminált mondat a teljes szöveg kontextusában nyer értelmet, amelynek célja az önkormányzat vagyongazdálkodásának kritikája volt, vagyis az írás az irónia és a túlzás eszközével élve bírálta a városi vagyongazdálkodást. Szükséges továbbá értékelni a publicisztika *vélemény kontextusát*, amely a helyi közösségen belül tapasztalható vagyoni egyenlőtlenségekre és a pazarló költségvetési gazdálkodásra hívta fel a közélet figyelmét. Mindezek alapján lehet dönteni abban a kérdésben, hogy a publicisztika tartalmaz-e egyáltalán olyan konkrétumot, amelynek igazságtartalma igazolható, ellenőrizhető lenne, vagy az írás egy olyan bírálatot kifejező értékítélet, amelynek éppen a lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül.”⁴⁴

A fenti szempontrendszer magánjogi jogvitákban is alkalmazható. A tényállítások és vélemények elhatárolása a konkrét ügyekben ezzel együtt is nehéz feladat. Egy ilyen nehéz elhatárolási kérdéssel találkozott az AB két történész közötti vita ügyében.⁴⁵ Az alapügy alperese nyilatkozta indítványozóról, hogy amit utóbbi mondott, az „...egy szélsőjobboldali politikai provokáció, ami (...) törvényes eszközökkel is büntethető lenne, hiszen relativizálja a holokausztot, súrolja a holokauszt tagadását.” Az indítványozó szeme előtt „...két alapvető cél lebeg (...): az új (...) intézet új ideológiai megfontolásaival függ össze, az új tekintélyuralmi rendszer tisztára kell, hogy mossa elődjét, a Horthy-rendszert. Teljesen nyilvánvaló, hogy ez a dolog erről szól, és igyekszik kimosni magát Horthy-t is a népirtás bűnéből, de nem lehet.” Az alperes az indítványozóra utalva megjegyezte, hogy „...csak azokat az embereket lehet megbízni ilyen kormányintézetek vezetésével, akik szakmailag, erkölcsileg, politikailag a szélsőjobboldal irányába nyitottak, a Horthy-rendszer restaurációjában gondolkodnak szellemileg.” A fentiek átmenetet képeznek a tényállítás és a véleményközlés között, az AB is megosztott volt abban a kérdésben, hogyan minősítse az elhangzottakat. A többség azonban tényállításnak tekintette azokat, mert:

„...az Alkotmánybíróság figyelemmel volt az alperes nyilatkozata kifogásolt mondatainak, valamint magának a teljes nyilatkozatnak a kontextusára és céljára. Ezen szempontok szerint megállapítható, hogy az alperes figyelemfelhívó módon, az általánosítás és a túlzás megengedett eszközeivel, helyenként felfokozott hangnemben kritizálta és felnagyította az indítványozó interjúban kifejtett álláspontját, kétségekbe vonta annak tudományos megalapozottságát, valamint – az előbbiekből következően – általánosságban is megkérdőjelezte az indítványozó intézetvezetői alkalmasságát, és bírálta a Kormány által alapított történetkutató intézet ideológiai elfogultágát.”⁴⁶

A kritikai elem, a bírálati jelleg tette – a többség megítélése szerint – véleménynyé az elhangzottakat, amelyekre így kevésbé szigorú mércét kellett alkalmazni, az alkotmányjogi panaszt pedig a testület elutasította. A vélemény-jelleg a fent idézett alperesi közlések közül a holokauszt relativizálására, és így bűncselekmény elkövetésére vonatkozó megjegyzés esetében vitatható, ahogyan öt alkotmánybíró vitatta is. De még ebben az esetben is elfogadható a véleménykénti minősítés, tekintettel a megfogalmazás módjára, a közlés vélekedés-jellegére.

A tényállítások és vélemények elhatárolási nehézségeinek további illusztrálásához érdemes rövid kitérőt tennünk a választási eljárási törvénnyel kapcsolatban formálódó bírósági és alkotmánybírósági gyakorlathoz, amely érdekes kapcsolódást mutat a Ptk. vonatkozásában kialakuló alkotmányos értelmezéshez.

A 31/2014. (X. 9.) AB határozatban a testület magától értetődően vette alapul a közszereplők személyiségvédelme kapcsán kialakult gyakorlatát – jelen ügyben elsősorban a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra hivatkozott: „[v]álasztási kampányban tipikusan a közszereplők egymás közti

⁴⁴ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás, [49] bek.

⁴⁵ 3001/2018. (I. 10.) AB határozat.

⁴⁶ Uo., Indokolás, [36] bek.

kontextusában kell értelmezni és megítélni a véleménynyilvánítási szabadságot, illetve annak korlátait.”⁴⁷ Ennek indokoltsága minimum vitatható. A Ve. érintett szakasza „jóhiszemű és rendeltetésszerű” joggyakorlást ír elő,⁴⁸ azaz a szóban forgó ügyekben ennek mércéjét kellene megtalálni (mikor lehet jóhiszeműen valótlan állítást tenni, elvben lehetséges-e szélsőséges, bántó véleményt jóhiszeműen közzétenni, illetve melyek a rendeltetésszerű joggyakorlás keretei egy választási kampányidőszakban). Az ügyekben felhívott személyiségi jogi (magánjogi jó hírnév- és becsületvédelem, illetve büntetőjogi rágalmazás és becsületsértés) mércék más tényállások alkalmazásával függenek össze, így elsőre nem egészen evidens, hogy a Ve. kontextusában is irányadók lehetnek. Ugyanakkor valamelyest logikus, hogy a Kúria és az AB is ezekhez nyúlt, tekintettel arra, hogy a tényállásokban több analógia fedezhető fel, pl. ami a közszereplők érintettségét, a tényállítások és vélemények szükséges elhatárolását és a közügyek vitatását illeti. A konkrét ügyben az AB lényegében felülbírált az ítéletét:

„A bírói döntés azt sem vette figyelembe, hogy a panaszos véleményként fejtette ki mondandóját. Az értékítélet, illetve a tényállítás közötti különbségtételnek úgyszintén lehet alkotmányossági relevanciája. (...) A véleménynyilvánítás szabadsága tehát fokozottan érvényesül olyan értékítéletekkel kapcsolatban, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzók és felfokozottak.”⁴⁹

Problémásnak tekinthető a tényleges indokolás nélküli felülbírálat. Az AB-nak meg kellett volna határoznia, hogy melyek a tényállítás–vélemény-elhatárolás alkotmányos keretei: mit tekinthet a bíróság ténynek, mit véleménynek. A választék ráadásul nem szűkül le a tényállítás és a vélemény kettőseire, ezért ennél differenciáltabb megközelítésre van szükség, és el kell határolni egymástól a tényállításokat (ezek lehetnek valósak és valótlanok), a vizsgálható ténybeli alappal bíró véleményeket (amelyek ténybeli alapja lehet valós vagy valótlan), valamint a teljesen szubjektív, ténybeli alappal nem bíró véleményeket, értékítéleteket.

Az 5/2015. (II. 25.) AB határozat indítványozója 2015. február 1-jén a budapesti Kossuth téren tartott demonstráción magát egyedüli baloldali jelöltnek nevezte. Szó szerint azt mondta: „A Fidesznek van 11 jelöltje, 11 különböző mezben. Kamu jelöltekkel és az ellenzéki szavazók megosztásával és készülő kalandorokkal állt fel a Fideszes csapat. (...) Február 22-én le fogom győzni a Fidesz jelöltjeit Veszprémben.” Az ügy eldöntésének alkotmányos háttérét ezúttal is a közszereplők hírnév- és becsületvédelmére vonatkozó 36/1994. (VI. 24.) és 7/2014. (III. 7.) AB határozat adta. Az AB ezúttal is a bíróságtól eltérően ítélte meg a közzétettek tényállítás-vagy vélemény-jellegének kérdését: „[a] jelen ügyben vizsgált bírói döntés ugyanakkor, megragadva a kijelentés direkt tartalmánál, nem vette figyelembe, hogy az indítványozó véleményként fejtette ki mondandóját.”⁵⁰

Érdemi indokolás ezúttal sem kísérte az AB döntését. Az AB feltehetően helyesen ítélte meg azt, hogy a szóban forgó kijelentés vélemény, de ezt indokolnia kellett volna. Igaz, ha szó szerint értjük az elhangzottakat, akkor abban ténylegesen valótlan tényállítás szerepelt, de ez a szigorú értelmezés olykor tévutakra vezethet. Nyilvánvaló volt, hogy a leírtakat nem szó szerinti jelentésük alapján kell értelmezni. Megítélésem szerint ez a helyzet ebben az ügyben is, hiszen nyilvánvaló, hogy egy párt nem állíthat 11 különböző – egymással is versengő – jelöltet egyazon választókörzetben.

Egy másik ügyben egy jelölt szervezet közösségi oldalán 2015. március 29-én megosztott egy videót, amely szerint az országgyűlési időközi választás egyik rivális jelöltje, aki a MAL Zrt. felügyelő bizottságának tagja volt a vörösiszap-katasztrófa bekövetkeztekor, felelős lehet a balesetért. A videó szerint „[a] cég vezetői között ott ült P. F.”, továbbá „P. F. dolga az lett

⁴⁷ 31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás, [28] bek.

⁴⁸ 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról, 2. § (1) bekezdés e) pont.

⁴⁹ Uo., [29]–[30] bek.

⁵⁰ 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás, [27] bek.

volna, hogy megakadályozza a katasztrófát, de ő semmit sem tett.” A Kúria valótlan tényállításnak minősítette az elhangzottakat, részletesen, jogszabályi hivatkozások kíséretében kifejtve, hogy egy fb-tag nem tekinthető az adott cég „vezetőjének”. Az AB a 9/2015. (IV. 23.) AB határozatában ezt elutasítva, véleménynek minősítette a videóban elhangzottakat: „[a] konkrét közlés körülményeinek, tárgyának és céljának figyelembevételével az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a választási kampány során közzétett videó és annak közlései egyértelműen a véleménynyilvánítás szabadságának fokozott védelmét élvező közügyek szabad vitatásának fogalmi körébe tartoznak. A Kúria a döntése meghozatalakor tehát nem volt tekintettel arra, hogy a jelölő szerv indítványozó által képviselt városi szervezete politikai véleményként tette közzé a videót egy választási kampány során.”⁵¹

Az 5/2015. (II. 25.) AB határozatnál írtak itt is fenntarthatók. Nemcsak a tényállítás–vélemény-elhatárolás alkotmányos szempontjait nem sikerült a határozatban azonosítani, de az sem világos, hogy miért tekinti véleménynek az AB az adott kijelentést (megítélésem szerint tévesen). Kétségtelen, hogy bizonyos esetekben a tényállítások és a vélemények elhatárolása nehéz, és szükségszerűen szubjektív döntést is feltételez, de az AB döntésében magyarázatot kellett volna adni a bíróságokétól eltérő értelmezés okaira, annál is inkább, mert ebben a döntésében a Kúria igyekezett valóban indokolni az elhangzottak tényállításként való értelmezését.

A 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat egy olyan választási szórólap nyomán született, amelyen a következő állítás szerepelt: „Az Ön képviselője, T. B. 2014 óta egyszer ejtette ki Fót nevét az Országgyűlésben.” A kijelentés tényállítás-, vagy vélemény-jellegével kapcsolatban az AB a következőket fejtette ki:

„[26] ...A választási kampányt pedig az Alkotmánybíróság következetesen olyan szituációnak tekintette, amelyben a lehető legerősebben jönnek számításba a közügyek minél szabadabb vitája melletti érvek, és ahol leginkább helye van a politikai programokról és a jelöltek alkalmasságáról vallott vélemények akár túlzó, felfokozott megfogalmazásának; tekintettel arra is, hogy ezen időszak alatt a cáfolat vagy ellenvélemény kifejtésének is jelentős tere nyílik. (...)

[28] 3.2. Az Alkotmánybíróság mindezeket megerősítve hangsúlyozza: a politikai vitának a választási kampány során különösen is felfokozott körében a tényállítások meghatározása nem történhet önmagában a bizonyíthatósági teszt köznapi értelemben vett automatikus alkalmazásával, azaz nem szorítkozhat kizárólag a vizsgált kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére. A közügyek intenzív vitájában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. A vitatott kijelentés értékelését arra is figyelemmel kell elvégezni, hogy a kijelentés a választási kampány speciális szituációjában milyen valódi jelentést hordoz a kampányüzenetek címzettjei, a választópolgárok számára. Ennek az értékelésnek a szemléletét az határozza meg, hogy a közügyek demokratikus vitája során a vita érintettjei a politikai történéseket a maguk összefüggéseiben értelmező polgárok, akik tisztában vannak a pártpolitikai véleménynyilvánítások, különösképpen a kampányolás figyelemfelkeltésre és túlzásokra hajlamos jellemzőivel. (...)

[29] Mindezzel összhangban kell dönteni arról, hogy az egyébként kijelentő módon megfogalmazott kijelentés az alkotmányjogi mérlegelésben valóban tényállításnak minősül-e. Ha a megnyilatkozásnak a közügyek vitája, kiváltképp a kampány sajátosságaira tekintettel észszerűen tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a közlést a választók az érintett múlt- vagy jövőbeli politikájára vagy a jelölt alkalmasságára vonatkozó politikai véleményként (nem pedig szó szerint) értelmezik, akkor a közéleti vita legintenzívebb szférájának szabad alakulása érdekében ebből kell kiindulni. Ez a mérlegelés tehát egyértelműen túlmutat a kijelentés elemeinek pusztán bizonyíthatósági tesztrel történő vizsgálatán, és az úgy valamennyi körülményének értékelését igényli. Ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkoznak, akkor – még ha kijelentő módon fogalmazták is meg őket – vélelmezhető, hogy a választópolgárok a közléseket véleményként értékelik. Szintén védelem alá tartozhat a kritika túlzó, meghökkenítő megfogalmazása, akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint. Kétség esetén ráadásul a mérlegelés arra is támaszkodhat, hogy egyes részletek tényszerű cáfolatára a kampányban széles körű lehetőség nyílik.”⁵²

⁵¹ 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás, [43] bek.

⁵² 3107/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás, [26], [28]–[29] bek.

Egyértelmű, hogy a közügyek vitájának szabadsága a tényállítás–vélemény-elhatárolás rugalmas, a közbeszéd állapotát figyelembe vevő, az elhangzott kijelentés kontextusára is figyelő döntést igényel az egyedi ügyekben. Választási ügyekben hosszabb távon pedig érdemes lenne végiggondolni, hogy a Ve. alkalmazásakor a közügyek vitájára általánosan érvényes személyiségvédelmi szabályok analógiája igazolható-e, vagy lehetséges olyan sajátosságokat azonosítani egy választási (népszavazási) eljárás jellegében, amelyek indokolják az azoktól való eltérést. Ez a feladat nem könnyű, mert kézenfekvőnek mutatkozik az analógia alkalmazása, mivel itt is, ott is közéleti szereplők érintettek, és közügyekről – sőt, a legerőteljesebben vitatható közügyekről, egy választási eljárásban folyó vitákról – van szó, ahol a felek tényállításokat tesznek és véleményeket fogalmaznak meg. Ezzel együtt a Ve. által elvárt jóhiszeműségi mérce és a rendeltetésszerű joggyakorlásra vonatkozó követelménynek a Ptk. és a Büntető törvénykönyv (Btk.) alapú személyiségvédelmi szabályokra vonatkozó alkotmányos elvárásokkal összeférő, de azzal nem teljes egészében azonos értelmezése elvben nem elképzelhetetlen. Csak egy példa a lehetséges eltérésre: még a szükséges gondosság tanúsítása [ld. 36/1994. (VI. 24.) és 7/2014. (III. 7.) AB határozatok] esetén is felhozhatók érvek a valótlan tényállítások védelmével szemben, mert azok a Ve. kontextusában nem személyiségi jogsértést, hanem a választók félrevezetését eredményezi.

5. A személyiségi jogaiban érintett személyek tőrészküszöbe közügyek vitáiban

A kérdést, hogy pontosan milyen mértékben húzódik vissza a személyiségvédelem szabályainak érvényesülése a közügyek vitái során, és milyen magasnak kell lennie a közéleti szereplők és a közügyekben érintettek „tőrészküszöbének”, első ízben a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat kísérelte meg meghatározni, amit húsz év elteltével a 7/2014. (III. 7.) AB határozat pontosította és módosította (más kérdés, hogy a rendesbíróságok az 1994-es határozatot nem, vagy csak töredékesen alkalmazták⁵³). A 13/2014. (IV. 18.) AB határozat részben megerősítette a büntetőjog számára megfogalmazott 1994-es ismertet, de figyelemreméltó, hogy ezt csak a mérce valótlan tényállításokkal kapcsolatos része tekintetében tette:

„[a] közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valónak bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híreszteléssel szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el. Az ilyen becsületsértésre alkalmas tényállítások a rágalmazás bűncselekményének törvényi tényállási elemei közé illeszkednek, így büntetendők.”⁵⁴

Az értéktételek szabadságával kapcsolatban azonban az AB nem hivatkozott az 1994-es (azok számára korlátlan alkotmányos védelmet nyújtani kívánó) határozatára, hanem az indokolás egy korábbi részében a szólásszabadság szempontjából ahhoz képest megszorítóbb, a személyiségvédelem szempontjából pedig megengedőbb 7/2014. (III. 7.) AB határozatot idézte:

„[a] véleménysszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása. (...) Ezenkívüli nem védelmezi a közéleti vitában

⁵³ Ld. Koltay András: A közéleti szereplők hírnév- és becsületvédelmének kérdései Európában, különös tekintettel a magyar jogrendszerre. In Koltay András – Török Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*. Budapest, Wolters Kluwer, 2014.

⁵⁴ 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás, [41] bek.

kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet.”⁵⁵

A 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat egy fontos ponton módosította az 1994-es mércét. Az indokolás megállapította, hogy mivel a rágalmazás bűncselekménye csak szándékosan követhető el, a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban felállított mérce egyik fontos eleme (mely szerint az is büntethető, aki „azért nem tudott [a becsületet csorbító tényállítás] valótlanságáról, mert a hivatása vagy foglalkozása alapján reá irányadó szabályok szerint – az adott állítás tárgyára, a közlés eszközére és címzettjeire tekintettel – elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta”) nem tartható fenn tovább:

„Az Alkotmánybíróság különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy a jogalkotó a hatályos Btk.-ban sem rendeli büntetni a rágalmazás bűncselekmény gondatlan alakzatát. Erre, valamint a [34/2004. (IX. 28.) AB határozat] Indokolásában kifejtettekre tekintettel megállapította: a rágalmazás gondatlansággal is megvalósítható alakzatához kapcsolódó alkotmányos elvárás a továbbiakban nem tartható fenn.”⁵⁶

Az említett 34/2004. (IX. 28.) AB határozat valóban tartalmaz idevágó fejtegetést. De megítélésem szerint sem ott, sem a 3328/2017. (XII. 8.) AB határozatban nem megfelelő a kiindulópont: az 1994-es határozat nem kívánta bevezetni a rágalmazás gondatlan elkövetési alakzatát, mindössze az adott állítás valóságtartalmának feltárása érdekében tanúsított magatartás tekintetében írt elő követelményt a mentesüléshez. Amint a 2004-es határozat helyesen megállapítja: „A [rég]i Btk. 179. §-ában [rágalmazás] foglalt rágalmazás bűncselekménye kizárólag szándékosan követhető el, és a szándékosság megállapításához elegendő, ha az elkövető tudata átfogja: az állított tény alkalmas a becsület csorbítására.” A szándékosság tehát csak a sértő állítások közzétételére vonatkozik, nem arra, hogy csak szándékos hazugság lehet rágalmozó. Az elkövetőnek azt kell tudnia, hogy amit állít, az alkalmas arra, hogy a megcélzott személy társadalmi megítélését hátrányosan befolyásolja. Ez lehetséges valós tényállításokkal is, amelyek bizonyítását a bíróság megengedheti (Btk. 229. §). Ha a bíróság nem engedi a bizonyítást, akkor az egyébként igaz állítás is rágalmozó lehet. Az pedig, aki nem a kellő alaposággal járt el a valóságtartalom feltárásakor, elég, ha annyit tud, hogy a közlése hátrányos következménnyel járhat az általa érintett személyre nézve, és így elkövetési magatartása szándékos lesz. A rágalmazás bűncselekményét eshetőleg szándékkal is el lehet követni.⁵⁷ Ebből eredően a 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat indokolása e ponton nem helytálló, és kérdéses az is, hogy egyáltalán ez lesz-e az AB által a jövőben alkalmazott új mérce büntetőjogi relevanciájú ügyekben.⁵⁸ Amennyiben igen, az a szólásszabadság érvényesülési körének jelentős kiszélesítését jelentené, hiszen csak a valótlanság szándékos állítása (a tudatos hazugság) lenne a jövőben rágalmazásként büntethető a közügyek vitáiban (bár a bizonyítási teher továbbra is a közlőn nyugodna ez esetben is).

A becsülethez való jog értelmezése és a vélemények szabadsága a közügyek vitái során alapvető fontosságú kérdés. A 2014-es AB határozat egy megfelelően mérlegelő, a szabad szólásnak és a személyiségi jogok védelmének is teret engedő értelmezést vezetett be, amely a későbbi döntésekben is visszaköszön. A 3145/2018. (V. 7.) AB határozat két bulvárszereplő jogvitája összefüggésében rögzítette, hogy:

„Az indítványozó ügyében az eljáró bíróságok a perben vizsgált közléseket – amint erre a másodfokú bíróság ítéletében kifejezetten hivatkozott – az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének alkotmányos tartalmára tekintettel

⁵⁵ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás, [40] bek.

⁵⁶ 3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás, [63] bek.

⁵⁷ Szomora Zsolt: Rágalmazás. In Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Budapest, CompLex, 2013. 475.

⁵⁸ Balogh Éva: Alkotmánybíróság útvesztőben. *Fundamentum*, 2018/2-3. 82–83.

vizsgálták. Ez alapján alakították ki azt az egyező álláspontjukat, hogy a »pszichopata« kifejezés használata az adott ügyben sem azok tartalma, sem megfogalmazás módja miatt nem alkalmas a jogsértés megállapítására. E körben a bíróságok döntő jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a vizsgált kifejezést az alperes nem orvosi értelemben használta. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a köznyelvben bevett szokás e kifejezés hangoztatása annak minősítésére, amikor valaki nem azt csinálja, ami a másik félnek tetszik, vagy amit elvár. Ebből következően a perbeli bejegyzésekből nem az tűnik ki, hogy az alperes szerint az indítványozó a megjelölt betegségben szenvedne. Az alperes a kifogásolt kijelentéseket a vele szemben tanúsított indítványozói magatartás szubjektív értékeléseként fogalmazta meg. A bíróságok álláspontja szerint a »zavaros körülmények között« közlés módja ugyancsak egyértelműen véleménynyilvánításnak minősül, amellyel az alperes szintén a vele szemben tanúsított indítványozói magatartásra reagált.”⁵⁹

Hasonlóképpen rögzítette az AB a 3263/2018. (VII. 20.) AB határozatában a becsülethez való jog értelmezését a közügyek szabad vitatása fényében, gyakorlatilag megállapítva, hogy a becsülethez való jog a közügyek vitájában nemigen nyújt védelmet, és csak azon kijelentések szankcionálhatók, amelyek túllépnek a becsület sérelmén és már az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusát sértik:

„[40] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szólásszabadság határainak – kiváltképp büntetőjogi korlátozásának – értelmezése során (...) az Alkotmánybíróság a »becsületérzés sérelménél« szigorúbb mércét határozott meg. A korábbi gyakorlaton alapuló, azt az Alaptörvény alapján továbbfejlesztő értelmezés szerint a közügyek vitájában a közhatalom gyakorlóját vagy közszereplő politikust érintő bírálat, értéktétele főszabály szerint nem lehet alapja jogi felelősségre vonásnak. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határát e körben azok a közlések lépik csak át, amelyek az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütköznek, azaz a méltóságnak az emberi mivolt lényegét jogilag megragadó tartalmát sértik.

[41] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a szólásszabadságnak ez a korlátja nem önmagában a véleménynyilvánítás becsmérlő vagy gyalázkodó jellegének szab határt, hanem az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó magját védelmezi. Az emberi méltóságnak ezt a korlátozhatatlan tartományát nem a méltóságból fakadó egyes részjogok (pl. becsület, jó hírnév) minősített, intenzív becsmérlése sérti, hanem az, ha a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul. Ilyen jogsértés lehet egyrészt az, ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett(ek) emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbelsőbb köreibe hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat. A »becsületérzés« szubjektív kategóriájával szemben ez a jogsértés olyan objektív alapot teremt, amelyre a bíróságok a becsületsértés büntetőjogi értékelésekor is hivatkozhatnak.”⁶⁰

A BDT2018. 3808. egy fontos kiegészítő értelmezést követ, amely szerint a valótlan tényállítások enyhébben ítélandók meg, amennyiben a közügyben érintett szerv (adott ügyben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal) nem tájékoztatja megfelelően a média képviselőit. Ebben az esetben a „találgatás”, amely tartalmazhat valótlan, nem bizonyítható állítást is, jogszerű lehet, ha közlése nem visszaélészerűen történik:

„Ha jelentős közérdeklődést kiváltó kiemelt közügyekben az információ birtokosai az érdeklődésre számot tartó információkat visszatartják, a sajtó a következtetéseinek alapját képező tények, ismeretek bemutatása mellett találgatás formájában is közölhet adatokat: ezek a véleménynyilvánítás szabadságának oltalmát élvezik, feltéve, hogy nem a tények meghamisításán alapulnak.”⁶¹

Itt is érdemes kitérni egy olyan döntésre, amely a Ve. alkotmányos értelmezését érinti. A 3122/2014. (IV. 24.) AB határozat alapjául szolgáló ügy kérelmezőjének politikai reklámfilmjét a médiaszolgáltató nem közölte. A filmben „egy katonai egyenruhába bújt majomnak öltözött ember szerepel, aki korábbi magyar miniszterelnökök hangjára tátog.”⁶² A Kúria álláspontja szerint „az állattal való azonosítás mindenkor dehumanizálja az érintett személyt, és ez az adott

⁵⁹ 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás, [81] bek.

⁶⁰ 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás, [40]–[41] bek.

⁶¹ BDT2018. 3808.

⁶² 3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás, [2] bek.

esetben alkalmas lehet az emberi méltóság megsértésére.”⁶³ A Kúria álláspontja nincs kellően részletesen kifejtve, nem tér ki pl. az indokolás arra a kérdésre, hogy a szatíra, paródia mennyiben élvezi a szólásszabadság védelmét. Kétséges, hogy önmagában az a körülmény, amely szerint közéleti szereplők képletesen állatok „bőrébe bújnak”, „állattal való azonosításként” értelmezhető-e, aminek megítélése az ügy lényegét érinti, ezért bővebb kifejtése indokolt lett volna. Az AB, egyetértve a Kúriával, azt fejtette ki, hogy:

„[a]z Alaptörvény által védett véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos vélemények esetében tágabb, mint más személyeknél, az emberi méltóságuknak az ő esetükben is van egy olyan lényegi, érinthetetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani. Jelen választási ügyben az érintetteknek állatokként történő, megalázó módon megvalósított ábrázolása ezt a lényegi tartalmat – és ezzel az Alaptörvény II. cikkét és a IX. cikk (4) bekezdését – sérti meg.”⁶⁴

Vitatható, hogy az ügyben szereplő ábrázolás megvalósította-e az emberi méltóság sérelmét. A választási kampány időszakában a közéleti szereplőknek tűnniük kell a kemény, olykor szélsőséges kritikát. Azt józan ésszel senki nem gondolhatja, hogy az érintett kiemelt közéleti szereplőket a film készítői nem tekintik a *homo sapiens* fajába tartozóknak, így a film, bár szó szerinti értelmezéssel valóban állatokként ábrázolt közszereplőket, paródia-jellege miatt nem valósíthatta meg „az érintett személy emberi státuszának teljes, nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadását”.⁶⁵

6. Híresztelés – a média kötelezettségei a közvitában megjelenő álláspontokról való beszámolás esetén

Érzékeny pontja a közügyek vitáinak, így a hírnév- és becsületvédelem szabályainak a híresztelés megítélése. A híresztelés a mástól származó információ továbbadását jelenti, és a Ptk. (valamint a Btk.) alapján ugyanolyan megítélés alá esik, mintha a közlő maga tenne hamis tényállítást. A sajtó-helyreigazítás szabályait értelmező PK 14. számú állásfoglalás alapján, amelynek érvénye kiterjeszthető a hírnévvédelem egyéb eszközeinek alkalmazási lehetőségeire is, „akkor is szükség van a valótlan tényállítás helyreigazítására, ha a közlés idegen forrásból származik. A jogszabály ezért nemcsak a közvetlen észleleten alapuló közlés, hanem a mástól szerzett értesülések továbbadása, közlése, vagyis a híresztelés esetében is lehetővé teszi a sajtó-helyreigazítást.”

A közügyekről, a nyilvános eseményekről történő beszámoló közzétételének érdeke ütközhet a valós állítások közzétételének érdekével. A médiának – jellegéből, a megjelenés gyorsaságából adódóan – számos esetben nincs meg vagy erősen korlátozott a lehetősége az információ valóságtartalmának ellenőrzésére. Szakkérdésekben nem dönthet a szembenálló álláspontok között, illetve nincs minden esetben lehetősége meghallgatni a másik felet (bár alapvető sajtóetikai elvárás, hogy törekedjen rá). Azt kell tehát meghatározni, hogy mely forrásokból származó információk esetében mentesül automatikusan a média az ellenőrzés kötelezettsége alól (például hivatalos tájékoztatások), melyek esetében áll fenn valamilyen többletkötelezettsége (például a jóhiszemű eljárás), és melyeknél várható el fokozott gondosság a közzététel során.

A magyar bírói gyakorlat már a Ptk. előtti időben is a híresztelés szélesebb körű megengedése (a híresztelőnek a felelősség alóli mentesülése) irányába mozdult el. Bizonyos helyzetekben, bizonyos információforrások közreműködése esetén elfogadható, ha a média csupán közzéteszi

⁶³ Uo., [3] bek.

⁶⁴ Uo., [17] bek.

⁶⁵ 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás, [62] bek.

az adott állítást. Az EBH2001. 407. alapján ilyen forrás az országgyűlés, a helyi önkormányzat, a közigazgatás országos és helyi szervei, valamint az igazságszolgáltatás egyes szervei, amelyek „hatáskörébe tartozó eljárásokról, az eljárásokban beterjesztett indítványokról, javaslatokról tudósító sajtót (...) nem terheli a valóság bizonyításának kötelezettsége”. Ugyanígy nem kötelezhető a média arra, hogy „a rendőrség által tartott sajtótájékoztatón elhangzott tényállítások valóságtartalmát ellenőrizze” (BH2002. 51.). Ezen elv újabb kiterjesztésével élve, a bírósági sajtóreferenstől kapott téves információ közlése sem alapoz meg személyiségvédelmi igényt (BH2003. 357.). Úgyszintén „nincs helye sajtóhelyreigazításnak, ha a sajtószerv valamely büntető-, polgári, közigazgatási eljárás befejezése előtt a valóságnak megfelelően tájékoztat az eljárásban megállapított tényről” (BH2004. 273.), még akkor sem, ha az eljárás későbbi szakaszában esetleg bebizonyosodik a korábban megállapított tényállítás valótlan volta. Az EBH2005. 1289. alapján pedig olyan újságírókat mentettek fel a rágalmazás vádja alól, akik egy rendőrségi nyomozás során adott téves szakértői véleményre hivatkozva gyakorlatilag elmebetegnek minősítették a sértettet. Az online kommunikáció kontextusában is született már a híresztelés értelmezését érintő felsőbbbíróági döntés. Ha az internetes tartalomszolgáltató az általa üzemeltetett hetilap nyilvános weblapján bárki számára hozzáférhető módon hozza a hírt nyilvánosságra, nem valósítja meg a híresztelés törvényi tényállását az, aki ezt a tartalmat mások számára továbbítja (BDT2012. 2742.). Ezzel ellentétben a BH2013. 266. szerint „a jogsértő cikk e-mailben való továbbítása híresztelést jelent.”

Az AB meglehetősen későn, 2017 végén foglalkozott először a híresztelés kérdésével, a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban. Első döntésében – alkotmányos követelményként – rögtön lefektetett egy olyan értelmezési szabályt, amely híresztelés esetén bővíti a média felelősség alóli mentesülési körét. Nemcsak a különböző közhatalmi és más állami szervek hivatalos tájékoztatása, hanem általában a közéleti szereplők sajtótájékoztatója is a kivételi körbe tartozik.

„Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelmény, hogy a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájában egymást érintően tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések forrását egyértelműen megjelölő és a jó hírnevet esetleg sértő tényállításokkal érintett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híreszteléseként értékelni.”⁶⁶

Az új alkotmányos értelmezést a bírói gyakorlat is követi, sőt, tovább tágította. A Pécsi Ítéltábla BDT2018. 3835. számon közzétett döntése szerint a közszereplők bármely nyilatkozatának – azaz nem csak a sajtótájékoztatón tett közlés – teljes és hű bemutatása alapot ad a felelősség alóli mentesülésre akkor is, ha a közölt tudósításban valótlan tényállítás szerepel: „Nem terheli a sajtót a valóság bizonyítása, amennyiben a közszereplő nyilatkozatát a maga teljességében, szöveghűen tárja a nyilvánosság elé. A közlés lényeges tartalmát ilyenkor magának a nyilatkozónak a véleménye jelenti, amely magában foglalhat a nyilatkozó által értékelt tényállításokat is.”⁶⁷

A kisvártatva érkező második AB-döntés, a 3002/2018. (I. 10.) AB határozat azonban rögtön szűkítette a fenti alkotmányos követelmény érvényesülési körét. Kicsit nehezen értelmezhető módon azt állapította meg, hogy csak akkor mentesül a média a híresztelt valótlan tényállítás miatti felelősség alól, ha az adott médiatartalom kizárólag a közügy vitájában részt vevő személyek megnyilvánulását tartalmazza, és azon felül semmi mást. Ez nem túl életszerű, és eleve kizár a mentesülés alól minden olyan cikket, tudósítást, amelyet a média maga állít elő, túl mások közlésének lejegyzésén és továbbításán. Ugyanakkor az AB nem szűkíti a felelősség

⁶⁶ 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, rendelkező rész.

⁶⁷ BDT2018. 3835.

alóli mentesülés elvi lehetőségét a sajtótájékoztatón elhangzottak közlésére, így az elvben – összhangban a Pécsi Ítéltábla döntésével – bármely, közügyet érintő megnyilvánulásra kiterjedhet, feltéve, hogy az valóban csak az érintettek nyilatkozatait tartalmazza.

„Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint – figyelemmel a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban megállapított alkotmányos követelményre – egy sajtótudósítás akkor esik kívül a híresztelés értelmezési körén, ha a médiatartalom fókuszában kizárólag a közéleti vitában részt vevő személyek megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll. Az adott esetben a sajtótudósítás fókuszában nem az I. rendű alperes nyilatkozata állt, hanem az eseményekkel összefüggésben álló, egymásnak ellentmondó információk bemutatása. Ebből következően az adott esetben vizsgált sajtótudósítás híresztelésnek minősül.”⁶⁸

A *Magyar Jeti Zrt. v. Hungary* ügy⁶⁹ az AB ezen utóbbi döntését követően indult. A kérelmező az EJEK előtt arra hivatkozott, hogy a magyar hatóságok megsértették a szólásszabadsághoz fűződő jogát. Az ügy külön érdekessége, hogy a híresztelés egy internetes linknek a cikkbe ágyazásával történt, így az internetes kommunikáció által lehetővé tett újfajta közlési mód jogi megítéléséről is szólt: lehet-e jogsértő egy olyan link pusztá közzététele, amelyről egy jogsértő, valótlan állításokat tartalmazó szöveg, videó érhető el?

Az EJEK megállapítása szerint amennyiben az újságíró, illetve az általa készített médiatartalom nem fejezte ki egyetértését a jogsértő tartalommal, illetve jóhiszeműen, kellő gondossággal, a szakmai etika szabályainak betartásával járt el, a link közzététele önmagában nem valósít meg hírnévsértést. Figyelembe kell venni emellett a jogsértő tartalom kontextusát, azt, hogy milyen ügyben jelent meg a nyilvánosságban és kire vonatkozik; a kiemelt közéleti szereplők (jelen esetben egy parlamenti párt) türekszőbe természetesen az ilyen esetekben is magasabban van.⁷⁰

7. A jogszabályi környezet változásai 2018 nyarán: az Alaptörvény és a Ptk. módosítása, valamint a magánélet védelméről szóló új törvény

2018 nyarán több fontos jogszabályváltozás is történt, amelyek alapvetően érintik a közügyek vitáinak szabadságát és a személyiségi jogok magánjogi érvényesülését. Az Alaptörvény hetedik módosítása után a VI. cikk (1) bekezdése a következő szövegrésszel egészült ki: „A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.” Ha a magánélet kategóriáját itt a Európai Emberi Jogi Egyezmény 8. cikke szerint értelmezi majd az AB, akkor az magában foglalhatja a jó hírnévhez és a becsülethez való jogot is.

A magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény mindenesetre ebből az értelmezésből indul ki (ami azonban értelemszerűen nem köti az AB-t majdani alkotmányértelmezésekor). A törvény 8. § (1) bekezdése szerint „[a] magánélet tiszteletben tartásához való jog célja, különösen a névviseeléshez való jog, a személyes adatok, a magántitok, a képmás és hangfelvétel, a becsület és a jó hírnév védelme.” A 7. § (2) bekezdése pedig rögzíti, hogy „[a] közéleti szereplő magán- és családi életét, valamint otthonát a közéleti szereplőnek nem minősülő személlyel azonos védelem illeti meg.” A két rendelkezés összeolvasásából arra is juthatunk, hogy a magánülethez való jog része jó hírnévhez és a becsülethez, valamint a képmáshoz és hangfelvételhez való jog, és a közéleti szereplők e jogai ugyanakkora terjedelműek, mint a magánszemélyeké. Ezen értelmezés azonban nem elfogadható, egyfelől azért, mert ahogy a későbbiekben láthatjuk, hogy e jogok érvényesülése tekintetében a leginkább releváns kategória nem a közéleti szereplő, hanem a közügy, másfelől pedig

⁶⁸ 3002/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás, [77] bek.

⁶⁹ Application no. 11257/16., 2018. december 4-i ítélet.

⁷⁰ *Magyar Jeti Zrt. v. Hungary*, 77–82. bek.

ugyanezen törvény módosította a Ptk. 2:44. §-át, amely rögzíti a személyiségi jogok érvényesülésének csökkentett erejét a közügyek vitái tekintetében. Az új törvény mindazonáltal nem kreál olyan új tényállást, amely a közügyek vitáiban érvényesülő szólásszabadság-mércékre hatással lehet, így a „jó hírnév” vagy a „magánélet” sérelme a Ptk. tényállásai és azok talaján formálódó AB- és bírósági gyakorlat figyelembe vételével lesz továbbra is csak megállapítható. (A családi élet tiszteletben tartásához, az otthon tiszteletben tartásához, a kapcsolattartás tiszteletben tartásához való jog megsértésének ezzel szemben önálló tényállásait határozza meg a törvény.)

A Ptk. 2018 augusztusa óta hatályos rendelkezései szerint:

„2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

(1) A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja; azonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.

(2) A közéleti szereplőt a közügyek szabad vitatásának körén kívül eső közléssel vagy magatartással szemben a nem közéleti szereplővel azonos védelem illeti meg.

(3) Nem minősül közügynek a közéleti szereplő magán- vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat.”

Az (1) bekezdés betoldott új szövegrésze („[a]zonban az nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével”) valószínűsíti, hogy a Ptk. szövegéből a magánélet fogalmának szűkítő értelmezése következik, azaz abba a jó hírnév és becsület joga nem foglaltatik benne. Az (1) bekezdés egészéből továbbra is az derül ki, hogy a közügyek vitáiban a hírnév-, becsület-, képmás- és hangfelvétel-védelem csökkentett erővel érvényesül, és e vitákban közzétett, e jogokat hátrányosan érintő vélemények önmagukban e jellegük miatt nem jogsértők, azok a Ptk. korábbi gyakorlata és a szólásszabadság alkotmányos értelmezése szerint ítélandók meg. Az új (2) bekezdés lényegében a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban rögzítettek egy részét kodifikálta, a közügyek vitatása körén kívül eső közlések tekintetében a közéleti szereplőknek is a magánszemélyekhez azonos erejű védelmet nyújtva. A szintén új (3) bekezdés esetében pedig különösen fontos, hogy azt a bíróságok majd az Alaptörvény IX. cikkében biztosított szólásszabadságra tekintettel értelmezzék: közéleti szereplő magánélete is lehet közérdeklődésre számot tartó, amennyiben összefüggésben van közéleti tevékenységével vagy érintkezést mutat valamely közüggyel.

A 2018. évi LIII. törvény furcsa jogszabály, mert jórészt megismétli az Alaptörvény, a Ptk. és az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény egyes rendelkezéseit, némely ponton kiegészítve azokat, a Ptk. szankciórendszerét alkalmazni rendelve megsértése esetére. Értelmezése, önálló normatív tartalmának azonosítása a bíróságokra és az AB-ra vár.

8. Zárszó

A személyiségi jogok, a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése a szólásszabadság, illetve konkrétan a közügyek vitáinak tükrében új, jelentős mennyiségű muníciót kapott az elmúlt évek alkotmánybírósági és bírósági döntéseitől. Túlzás nélkül állítható, hogy több fontos döntés született ezen idő alatt, mint az 1994 és 2014 közötti húsz év alatt összesen. Az alkotmányjogi panaszok jelentős száma előre vetíti a közeljövő hasonló intenzitását, amely remélhetőleg az alkotmányos elvek megcsontosodásához és a gyakorlat ellentmondásainak feloldásához vezet majd. A közügyek vitái továbbra is széles körű szabadságot élveznek – a Ptk. égisze alatt formálódó gyakorlat e szabadság terjedelmének azonosításában máris sokat segített. Hosszú távra érvényes konklúzió a terület eleve mindenkor gyors változásai, valamint a 2018. nyári jogalkotási eredmények miatt a részkérdések tekintetében nem rögzíthető, de a személyiségi

jogok védelme és a közügyek vitáinak szabadsága közötti egyensúly felállításához szükséges fő szempontok már azonosítottak, az egyes ügyek eldöntésekor alkalmazandó elvek pedig szilárd és kiforrott formában, kellő részletezettséggel állnak rendelkezésre. A közügy kategóriája szélesen értelmezendő, a közéleti szereplő fontos, de a közügyhöz képest másodlagos jelentőségű kategória, a tényállítások és vélemények elhatárolása rugalmasan kezelendő, az érintettekre vonatkozó túrékszűb pedig az AB gyakorlatából pontosan kiolvasható. Tiszteletre méltó sikerek ezek a magyar szólásszabadság kevesebb mint három évtizedes történetében.